

1

Mergeți la teatru?

2

Ce preferințe aveți în materie de spectacole, regizori, actori?

3

Cunoașteți dramaturgia românească actuală? Cum vi se pare stadiul ei de dezvoltare?

4

Cum caracterizați momentul actual în teatrul românesc?

5

Ce perspective îi acordați?

Virgil
Teodorescu

1. Merg. Dar nu atât cât aș dori.

Spre marea mea părere de rău, am pierdut spectacole de prim rang, pe care nu cred să le mai văd vreodată.

2. N-aș putea să mă fixez cu precizie în nici unul din aceste compartimente. Teatrele noastre sînt așa cum sînt și s-a întîmplat ca mai fiecare să pună în scenă piese care s-au bucurat de un binemeritat succes. Dintre regizorii de teatru îl prețuiesc foarte mult pe David Esrig, dar și pe Liviu Ciulei. Esrig a pus magistral în scenă *Troilus și Cresida*, iar Ciulei: *Cum vă place*. Un regizor de asemenea remarcabil, care știe să transforme textul dramatic într-o imagine vizuală liberă, violentă, dar perfect echilibrată, mi se pare a fi Pintilie. Dar dacă ar fi să aleg, l-aș alege pe regizorul de film. Există un tînăr detașament de actori care izbutesc să aducă un spirit nou în arta interpretării, inamici ai academismului și adepți ai imaginației fertile. Admir subtilitatea și precizia lui Marin Moraru, jocul plin de surprize al lui Gheorghe Dinică.

3. Într-o măsură. Am citit teatru mai mult decît am văzut. Mi se pare că, în genere, dramaturgia românească se află într-o fază experimentală de bună calitate. În această situație există, desigur, și pericolul imitației nule sau ostentative.

Aș spune că, odată cu utilizarea unor mijloace de expresie moderne, se poate observa un travaliu de investigație în adîncime, exercitîndu-se, totuși, pe o arie largă de observație socială, un travaliu care se desfășoară în bune condiții, nemaifiind stînjenit de imixtiunile dogmatice, de domeniul trecutului.

4. La-șă caracteriza, în mod succint, un moment de ecloziune, rezultat al efortului îndrăzneț de limpezire și compoziție, caracterizare valabilă, de altfel, pentru întreaga activitate artistică actuală din țara noastră.

5. Atributul acestor perspective nu-l mai pronunț, căci se impune de la sine.

Și o întrebare în subsidiar: U-ar tenta să scrieți o piesă de teatru?

Da. Foarte mult. Am și scris, pe lângă o piesă proastă destinată uzului practic, multe piesete și două piese de teatru adevărate — prin anii 1940-41 — în colaborare cu prietenii mei Paul Păun și D. Trost, pe care le-am și jucat în particular. Aceste piese, numărând fiecare nu mai puțin de 25 de acte, concentrate însă ca niște pilule homeopatice, aveau subtitlul „texte oculare”. Voi reproduce, cu voia dv., actul 7 din piesa intitulată : *Diamantul conduce mîinile* :

APA UOALATĂ

Sintem în fața unui zid masiv. O fată trece și se oprește să-și încheie pantoful. E de ajuns micul ei gest. e de ajuns ca, plecîndu-se, părul să-i atingă obrazul, pentru ca din zid să izbucnească o vină groasă de apă. Nicidecum surprinsă. Fața se expune șuvoiului. Rochia udă i se lipește de corp. dîndu-ne impresia fascinantă, a celei mai pure nudități, iar zidul se deschide lent, ca un portal, spre o cîmpie imensă și goală.

Desigur, *Cîntăreata cheală* (în prima ei versiune, cu titlul „Lecția de engleză”) fusese scrisă cu cîțiva ani înainte.

Dar, după cum se poate lesne deduce, punctul de vedere al autorului era altul, deși teatrul așa-zis al absurdului (și nu știu de ce) folosește și el mecanismul desfășurării visului, tînzînd să-l transcrie în nuditatea lui primordiale, în primul rînd cu scopul de a demola edificiul cartezian-kantian al cunoașterii, cu toate implicațiile de ordin social, gnosologic și moral care decurg de aici !

Căci „straniile coincidențe”, de care spectatorii fac atîta haz, există, și ne sînt furnizate de realitatea imediată la fiecare pas.

**Fănuș
Neagu**

1. Merg des și uneori regret ; îmi aduc aminte numai de spectacolele frumoase.

2. Merg la teatru în primul rînd după criteriul actor și nu după criteriul autor. De pildă : merg să-i văd pe George Constantin, Ion Marinescu, Victor Rebengiuc, Toma Caragiu, Ștefan Bănică, Marin Moraru etc.

3. Nu vreau să răspund la această întrebare. Am și așa destui dușmani.

4. În momentul cînd vor fi jucați excelenții autori pe care i-am citit în manuseri, și nu găsească încă audiență în reviste și la teatre, teatrul românesc va cunoaște o dezvoltare rar înțîlnită !

Marin Preda

1. Da, merg la teatru, pentru vechile motive din secolul al XVIII-lea și al XIX-lea, dar din păcate secolul XX nu mai oferă aceleași satisfacții ca pe atunci. Teatrul înseamnă, înainte de orice, spectacol, ideile și dezbaterile trebuie să vină pe urmă. *O scrisoare pierdută* este întâi o comedie genială și abia în al doilea rînd o satiră de moravuri electorale.

2. Am văzut spectacole bune la toate teatrele. *Orfeu în infern* cu marele Florin Piersic. *Oameni și soareci* cu același piescele lui Mazilu, cu excelenți actori. Nu mi-a plăcut deloc spectacolul cu *Troilus și Cresida*, și nu pentru că a fost atît de tare lăudat, ci pentru că am văzut în el o viziune regizorală de bilci, ieftină și de prost gust, care, dacă s-ar extinde, am ajunge să distrugem toate capodoperele literaturii dramatice, numai de dragul de a fi originali cu orice preț: tăiem în text, suprimăm scene, îl fasonăm pe Shakespeare după gustul nostru îndoielnic și, pentru ca publicul să fie mulțumit punem pe scenă un fel de gropi și cînd eroul își spune tirada sa de dragoste, ca să sugerăm că e un prost, îl facem să cadă în ele: publicul rîde? E perfect!

3. Cred că dramaturgia noastră actuală e mai bună decît altele și are perspective mai bune decît s-ar crede. Ar trebui mai serios încurajate talentele și nu descurajate prin rele puneri în scenă sau prin amînări care ucid interesul publicului pentru teatrul de actualitate. O piesă e scrisă ca să răspundă unei stări de spirit, are momentul ei. Dacă îl ratăm, insuccesul e asigurat. La urma urmei, arta (cea teatrală inclusiv) nu zicem că e legată de istorie?

Radu Boureanu

1. 2. Merg la teatru, dar în materie de preferințe, aș putea începe să o scald. Aș conferi merite fiecărui teatru în parte — ca fost și viitor autor dramatic —, din prudență diplomatică și abilitate interesată. Cred că teatrul „Constantin Nottara” mi-a prilejuit satisfacții de ordin artistic, variate: și mă neliniștește oboseala lui — trecătoare — cred. Aș scrie o piesă pentru ansamblul acestui teatru, pentru actorul George Constantin și regizorul Dan Nasta. Regret că în Teatrul Național nu mai pulsează viața artistică pe care o vedea într-o trecută perioadă. Aici mi-am făcut, în copilărie și adolescență, educația artistică. „Ou sont les spectacles d’antan?”... Academia aceasta are blazon, dar în artelele ei circulă un singe pal, îmbătrînit de multă vreme.

3. Este ca un fagure inegal umplut de miere. Avem celule pline și celule pustii. Este și greu să te lingi pe degete la fiecare casetă de timp artistic.

Afară de Horia Lovinescu, Everac, au apărut noi albine în dramaturgia noastră, dar aromele culese de pe cîmpul vieții sînt varii. Dau și o miere fără gust și miros. Se culege miere din ciulinii și mătăgună? Poate, dar nu este bine prelucrată. Există totuși și miere bună... Atît cît am fost la teatru, mărturisesc că nu prea asiduu, nu aș putea da o părere critică cuprinzătoare.

4, 5. Nu-mi cereți mie să trasez sarcini și să dau rețete pentru împlinirea și dezvoltarea actului teatral, în limitele datelor timpului și culorii vieții sociale. Sarcina și nevoia revin celor ce scriu teatru, celor ce sosesc cu proaspete și ample dioptrii de înțelegere. Eu nu sînt un teoretician. Căile de dezvoltare țin de viziunea de ansamblu și de modul de înțelegere al fiecărui temperament artistic în parte.

Se scriu multe piese istorice (retorice). Se joacă uneori fără alegele, urmărindu-se actul modei. Ar fi bine să se cîncîntărească mai atent, fiindcă tereziile au un joc dezordonat cînd vor să marcheze valorile.

În ce privește piesa epocii actuale, pendulăm între formule și interpretări expediate ale actualității, mulțumindu-ne cu piese cvasi-bulevardiere, sau fotocopii aproape ale unor genuri revolute — sau modele de circulație universală — fără să ne gîndim și la amprenta specificului nostru.

Adrian Păunescu

1. Nu merg prea des la teatru, pentru că, la revista unde lucrez, răspund între altele și de sectorul de teatru.

Vorbind serios, trebuie să spun că nu merg prea des la teatru, pentru că astăzi scena mi se pare prea lentă în raport cu alte arte ale satisfacției mai imediate și mai pline de ritm.

2. Regizori, conducători ai mișcărilor dictate, mi se par a fi Lucian Pintilie, Liviu Ciulei, David Esrig, Andrei Șerban, Radu Penciulescu, Crin Teodorescu. Dintre actori îi prefer pe George Constantin și Ion Marinescu, pe Leopoldina Bălănuță și Silvia Popovici — pe care din păcate o vedem tot mai rar distribuită în roluri de creație. Eram elev la un liceu din Craiova cînd trupa superbă, condusă de Vlad Mugur, puneă *Hamlet*, și trebuie să spun că Silvia Popovici anunța de pe atunci marelui ei talent. Îi trebuie roluri, ei și celorlalți actori, atît de numeroși, pe care și eu — nedrept — acum nu-i citez.

3. Prefer să citesc teatru, să cunosc și proza autorilor de teatru. Așa se face că, luînd cunoștință de proza lui Tudor Mazilu, am mers să-i văd spectacolul *Tandrețe și abjecție*, care mi s-a părut excelent. Interesantă mi se pare literatura dramatică a lui Radu Dumitru, a lui Ion Băieșu, precum și a tizului meu mai bătrîn — Ilie Păunescu. Pe nedrept, Horia Lovinescu este astăzi în dezinteresul generației mele; el e un scriitor de autentică factură intelectuală. De asemenea, neobișnuit este talentul pentru teatru al poetului Marin Sorescu.

4. Teatrul se îndreaptă, am impresia, spre propria sa distrugere, www.cimec.ro schimbările structurale ale condițiilor în

care trăiește omul. Socrate ieșea în amfiteatru să se discule, și teatrul era atunci și tribunal. Dialogurile antice aveau loc în amfiteatru și teatrul era atunci și carte. Astăzi, teatrului pur începe să-i rămână numai filonul strîmt al propriei sale condiții. Teatrul e teatru, tribunalele sînt tribunale, cărțile sînt cărți.

Se pot petrece modificări în structura intimă a spectacolelor de teatru, dar ce vom vedea atunci pe scenă nu va fi teatru, ci poate film, ori poate altceva. Scena rulantă este un prim semn că spectatorului plictisit îi trebuie mișcarea aproape filmică a soclului teatrului însuși : scena.

Dorina Rădulescu

— Sînteți o foarte credincioasă prietenă a teatrului, e clar pentru toți cei ce vă văd la atîtea spectacole, că nu vă aduce acolo numai dorința de a „omorî o seară“, sau de „a mai vedea lume“. Spuneți-ne și nouă ce înseamnă teatrul pentru dv.?

— Teatrul pentru mine este o realitate, pe care o trăiesc cît durează spectacolul. Sînt un spectator primitiv. Mă transpun în personajul care-mi place, cu care mă confund și-mi trăiesc rolul concomitent cu actorul. Mă demachiez sufletește, cred, mai greu decît actorul însuși. Îmi trebuie un mic răgaz ca să mă plazez în afara spectacolului și numai după acest răgaz reintru în lumea mea adevărată. Bineînțeles că asta se întîmplă la un spectacol bun, sau sub influența unui actor bun.

— Ce spectacole, în ultimii ani, v-au lăsat o amintire imuabilă?

— Destul de numeroase „spectacole“ ale ultimelor stagiuni mi-au plăcut foarte mult. Le voi înșira cum îmi vin în minte : *Omul care aduce ploaie, Steaua fără nume, Insula, Troilus și Cresida, Luna de moștenitorilor, Regele moare, Doi pe un balconsoar, Nepotul lui Rameau, Scaunele, Iona, Nu sînt Turnul Eiffel.*

— Care teatre, din București sau din țară, vă atrag mai mult, care regizori vă inspiră o stimă deosebită, care sînt actorii căroră le acordați prețuirea și simpatia dv.?

— Merg cu plăcere la Teatrul Mic, la „Nottara“, la „Lucia Sturdza Bulandra“, la Național, iar din provincie apreciez mult teatrul din Piatra Neamț, care a dat cîțiva actori foarte buni.

Dintre regizori, îi stimez pe Sică Alexandrescu, Penciucescu. Pintilie, Dinu Cernescu și pe tinărul Șerban. Nu pot trece fără să-l numesc și pe Esrig, regizorul subtil și de fină înțelegere al atîtor spectacole, care ne-au bucurat și ne-au adus succese. Cît despre actori, iubesc o sumedenie, voi numi, la întîmplare, doar cîțiva : George Constantin, Eugenia Popovici, Olga Tudorache, Leopoldina Bălănuță, Virgil Ogășanu, Ileana Predescu, Const. Rautki, Magda Popovici, Ionescu Gion, Dinică... și mulți alții.

— Spuneți-ne și numele cîtorva dramaturgi ai acestei epoci, pentru a căror operă aveți admirație, dragoste, sau măcar o înaltă stimă?

— În ultimii 25 de ani mi-au plăcut Mihail Sebastian — *Steaua fără nume* și *Jocul de-a vacanța*, Aurel Baranga, Catrinel Oproiu, Ion Băieșu și Al. Mirodan. Îmi pun mari speranțe în Marin Sorescu.

— Toată lumea știe că sînteți autoarea romanului „Vîrtej“, care a stîrnit atît interes, că sînteți adeseori prezentă în coloanele presei, abordînd cele mai variate teme. Nu

veți considera, deci, drept o indiscreție că vom aminti de o piesă de teatru, pe care o așteptăm de cîțiva ani. Ce se întâmplă cu această piesă?

— Ce să vă spun despre piesa mea? Am scris-o, fiindcă... „nu e om să nu fi scris o poezie”, dar n-am terminat-o încă, pentru că, probabil, actul 3 e cel mai greu. Sper ca odată să fiu inspirată.

În orice caz, mai mult decît orice, aș dori să-mi păstrez prospețimea sufletească de simplu spectator, fascinat de operele dramatice și de elanul marilor actori.

Ieronim Șerbu

1. Sînt un vechi și statornic pasionat de teatru, chiar dacă în ultimii ani n-am putut să-l frecventez cu aceeași asiduitate, în schimb, încerc să-mi fac acum debutul... de dramaturg.

2. Omul, și cu atît mai mult artistul, trebuie să fie structurat într-un anume fel: structura noastră ne domină, e o iluzie să încercăm să acceptăm totul cu aceeași receptivitate neutră. În ce mă privește am viciul de a fi categoric: domeniul în care preferințele mele acționează este dramaturgia. Merg deci la teatru pentru piesă — e firesc pentru un scriitor. Fără să resping teatrul modern, prefer clasicii; la ei, omul e mai complex, mai bogat, cu lumini și umbre, cu carne și sînge. (Piesa mea de debut are, în mod deliberat, această structură clasică, de care cred că generația mea aparține, și chiar dacă am vrea să mimăm un gen „modern”, care nu e al nostru, n-am reuși.) Literatura modernă reduce omul la sistemul nervos; ea se exprimă precis și limitat, tinde direct spre focar, cu un fel de ardență care „usucă” tot ce nu ține de esențe, interzicînd „podoaba”, întreaga arborescență de nuanțe ce se dezvoltă în jurul valorilor centrale, comunicînd senzația vieții adevărate.

3. Din punct de vedere al problematicei, are un nivel superior: realizarea artistică o ține încă, deocamdată, într-o condiție de inferioritate. În ultima vreme se simte însă o neliniște a căutărilor, care a rodit cîteva valori deosebite: mă refer la piesele lui Paul Anghel, Marin Sorescu, la **Iertarea** lui Ion Băieșu. Mi se pare însă că scriitorii tineri, căutînd formula modernă a dramaturgiei românești, greșesc cînd preciau sub această egidă o tonalitate sumbră ce nu face corp comun cu substanța. E ciudat că ei și-l iau drept model spiritual pe Camus, și nu pe Hemingway sau pe Malraux, de pildă, care au înțeles epoca în ceea ce are ea esențial — ca epocă a revoluțiilor, a dinamismului, a atitudinilor active. Acești scriitori au fost adevărați „profesori de energie vitală”. Iată despre ce e vorba, de fapt: despre o lipsă de energie, despre un minus de vitalitate. Omul contemporan, în condițiile existenței noastre, nu e un inert, un pasiv, un plictisit, nu trăiește în autocontemplare; e adevărat că el nu e desenat dintr-o singură linie, că fringerile și discontinuitățile lui lăuntrice pun probleme mai grele, că există un permanent imprevizibil în actele și în conștiința lui.

4. 5. Cred că, perseverînd pe coordonatele lui majore, teatrul va izbuti să depășească faza aceasta în care ideea e încă tratată elementar, ca un eșafodaj de linii drepte, îmbogățindu-se cu semnificații noi, apropiindu-și ceea ce-i lipsește: nuanța. www.cimec.ro

Ana Blandiana

1, 2. Ar urma să răspund de ce citesc cărți, de ce văd filme, de ce privesc tablouri și de ce ascult muzică. Și de fiecare dată răspunsul ar fi prea total pentru a-mi permite, decent, să-l formulez. Pot să fac însă o mărturisire: merg la teatru, mai ales la teatrul „Bulandra”, mai ales la montările regizorilor tineri, mai ales la Ciulei, Esrig, Șerban, Pintilie, Penciulescu, și mă bucur că sînt contemporană cu pleiada de mari actori care fac farmecul și forța teatrului nostru la această oră.

3. Știu că mai greu decît a fi dramaturg român este numai a fi cineast român; știu că pentru o piesă bună, greu este nu să fie scrisă, ci să fie înțeleasă, și mai știu cîteva nume de excelenți dramaturgi tineri care sînt cu desăvîrșire nejucați. Știind atît de multe lucruri, ce mai pot să apreciez? Desigur, eroismul și abnegația celor care continuă să scrie teatru; și mai pot să mă felicit — nu fără egoism — că nu scriu decît versuri.

4. Nu știu.

Șerban Tanos

1. Mă duc la teatru, dar mai rar. E oare un simptom? Poate am mai puțin timp, sau nu-mi fac rost de timp. În orice caz, ultima stagiune nu m-a entuziasmat prea mult. M-aș duce mai des la teatru dacă spectacolele, repertoriul, ar însemna o invitație directă la o confruntare cu lumea contemporană și cu mine însumi!

2. Prefer, evident, teatru bun. E un loc comun, dar n-am ce face... Se practică prea mult teatru ilustrativ, corect, profesional — și atît. Am văzut *Romeo și Julieta* pus în scenă de Kakiannis la T.N.P. la Paris, o ilustrație scenică inteligentă; m-a lăsat cam rece. În schimb, n-am să uit partitura regizorală a **Regelui Lear** semnată de Peter Brook, fantezia și precizia lui Besson de la Berlin, dinamismul lui Liubimov. Consider școala regizorală românească excelentă: Ciulei, Esrig, Pintilie, Șerban sînt oameni de teatru de prima mîină, dar, dincolo de certitudinile profesionale, sînt artiști cu profil distinct, reprezentînd viziuni originale.

3. Dramaturgia originală — în orice caz cea cu care te întîlnești pe scenele noastre — nu are suficiente și eficiente implicații în actualitate. Captarea actului prezent, transformarea lui în ficțiune dramatică, dialogul între scenă și viață, sînt mai mult decît necesare în dezvoltarea unei dramaturgii originale.

4. Nu știu încotro se îndreaptă teatrul. Aș dori în orice caz să n-o ia pe drumul care duce la instituționalizarea distracției facile. Teatru, pentru mine, rămîne o posibilitate de evlavie păgînă, moment de sărbătoare gravă, prilej de întîlnire cu marile probleme umane, în care cuvîntul și gestul își păstrează semnificația deplină și se transformă pînă la urmă într-un act de cunoaștere.

